

Andreas Wilks: Invigningstal Samernas Landsmöte 1918

Talare

Andreas Wilks
Ordförande för Vilhelmina-Åsele
Lappförening

Datum

5 februari 1918

Plats

Östersund

Omständigheter

1918 bjöd Vilhelmina-Åsele Lappförening in samer från både Norge och Sverige till landsmöte om relevanta samiska politiska frågor. Wilks tal följde att deltagarna gemensamt sjungit en psalm och mottagit välsignelse.

1 Ärade mötesdeltagare!

5

Såsom ordförande i Vilhelmina-Åsele lappförening, som ställt sig såsom inbjudare till detta möte, tillkommer det mig att med några ord inleda detsamma. Jag tror att många av mina landsmän i närvarande stund i likhet med mig erfara känslan av, att det är ett utomordentligt högtidligt och enastående

10 tillfälle detta, i tanke på våra lapska förhållanden.

15 Det är vad jag vill tro första gången i vårt land, som vi lappar väster till en stad, till ett större kulturcentrum för att där skaka gjort en större ansträngning för att samlas från norr, söder och handen med varandra, rådlägga och dryfta en del spörsmål, som ha sitt särskilda intresse för oss lappar gemensamt.

20

Varför vi just valt en stad till vår mötesplats och icke Kebnekajse — såsom en riksdagsman i 1:a kammaren antydningssvis förslagit — beror dels på att vi velat

25 få mötet mera uppmärksammat, så att våra strävanden och vad som förhandlas

lättare skall nå fram till den yttre världen, och dels för att anordningar för ett dylikt större möte i alla avseenden äro lättare att vidtaga i en stad än eljest på en mindre plats.

30

Varför vi just valt staden Östersund och icke exempelvis Luleå eller Haparanda, beror på staden Östersunds mera centrala läge för huvudparten av intressenterna för mötet. Och även i tanke på att man velat räkna med norska stamfränder som gäster.

40

Vi ha nämligen en skyldighet att tänka även på våra lappgrannar i Norge. Som bekant tillkommer det våra norska stamfränder äran av att i historien första gången ha anordnat ett lapparnas s. k. landsmöte. Det var i fjol i Trondhjem, till vilket även svenska lappar voro inbjudna. Jag skall sent glömma den vänlighet och förståelse, med vilken de svenska lapparna då mottogos, icke minst av den icke *lapska* befolkningen i Trondhjem. Det är icke vår mening, att vi här skola göra ett försök att umgälla för den storslagna hyllning, vi i Trondhjem rönte i fjol, med såväl fäster som ett som annat. Den närvarande tidens tryck har nämligen kommit fästligheterna att bortfalla från vårt program, varför vi i detta avseende icke kunna bjuda någon motsvarighet till föregående års möte i Trondhjem. Men skulle det andliga utbytet här kunna lända till någon uppbyggelse även för våra norska stamfränder, vore ju därmed alltid något vunnet och deras resa hit icke alldeles förgäves.

55

Anledningen till detta möte är framför allt ett riksdagens beslut i fjol, då vissa lapplagsfrågor uppsköts, tills lapparna beretts tillfälle att själva vid samfällt möte få överlägga om de synpunkter och önskningsar, som enligt deras uppfattning böra tjäna till vägledning för ändringar och tillägg i lapplagen.

Ur enbart denna synpunkt har det framstått rent av som en nödvändighet att anordna ett lappmöte. När själva riksdagen har sagt och till och med på allt sätt understött, att lapparna i sina lapplagsfrågor böra få ett ord med i laget, så ligger det i öppen dag, att vi med största tacksamhet emottaga erbjudandet och samlas från alla håll för att framlägga våra synpunkter, för den händelse de kunna vara förtjänta av beaktande.

75

Å andra sidan har naturligtvis de norska lapparnas uppslag om ett lapparnas landsmöte i fjol i Trondhjem också gjort sitt till att spänna krafterna hos oss svenska lappar att i år få till stånd ett lapparnas landsmöte på svensk botten.

Tecken på kultur är ju sammanhållning. Det kan därför icke fortgå tiderna igenom, att lapparna enbart skola förbli på var sitt håll i skog och mark, där de litet eller intet känna till, hur den ene och den andre vill i det och det stycket. Det är då helt naturligt och rent av nödvändigt, att vi lappar samlas, ty eljest kan det ju inte bli någonting. Det är endast genom en allsidig diskussion, som man möjligen kan komma till något resultat eller vad vi kalla: besluta om en sak.

Det är emellertid ej allenast förhandenvarande frågor i lappväsendet, som kräva, att vi samlas och rådpläga med varandra. Det är nämligen tid på, att lapparna också samlas och rådpläga om ett gemensamt mål och medel för sin egen lyftning. Våra strävanden gå icke ut på att bli några farliga människor i samhället. Vi sträva endast att nå upplysning och komma ifrån en ställning, i vilken man ofta betraktas som stora barn, som icke ha så värst reda på sig, icke ens på sin egen renskötsel.

105

Mina landsmän och mina stamfränder ifrån Norge, såväl kvinnor som män!

110

Å Vilhelmina-Åsele lappförenings vägnar hälsar jag Eder på det hjärtligaste
välkomna till detta landsmöte. Detta möte är Edert möte! Det står Eder fritt att
här otvunget och okonstlat diskutera och framlägga Edra synpunkter var och en
115 på sitt sätt. Må vi därför taga tillfället i akt under de få dagar mötet varar och
utnyttja tillfället från morgon till kväll, ty det är icke många gånger ett sådant
tillfälle beredes Eder.

120

Å inbjudarnas vägnar ber jag därjämte att få vända mig till herr landshövding
Widén med ett hjärtligt välkommen, samt ett uttalande av ett värdsamt tack för
att herr Landshövdingen velat hedra vårt landsmöte med sin närvaro.

125

Likaså ber jag att få rikta en hjärtlig välkomsthälsning till borgmästare
130 Lindhagen, general Uggla och kyrkoherde Montell, som genom att resa den
långa vägen från Stockholm visat sitt utomordentliga intresse för vår sak.
Slutligen hälsar jag nomadskoleinspektör Karnell, lappfogdarna samt pressens
representanter, framför allt fröken Ellen Lie, välkomna till landsmötet.

135

Hjärtligt välkomna!

140

Källa

<div>Hämtat från Ett Historiskt Möte: Protokollet från samernas landsmöte i Östersund 1918,
red. Patrik Lantto, Umeå Universitet (2018), s. 16 - 18.</div>

Taggar

Invigningstal, Politiska tal, Samernas Landsmöte

145

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/andreas-wilks-invigningstal-samernas-landsmote-1918>

150

155

160

165

170

175

180